STATUS REPTIELEN IN HET FOCHTELOËRVEEN

Herman Feenstra

In 2005 zijn in het Fochteloërveen integraal alle reptielen geteld tussen 25 juli en 12 oktober. Het Esmeer en de Norgerpetgaten zijn minder bezocht: op 21 april en tussen 21 en 25 augustus. In totaal zijn 979 reptielen waargenomen (inclusief vervellingshuiden). De Ringslang was de talrijkste soort met 290 exemplaren gevolgd door Levendbarende hagedis met 237 exemplaren. Van de Adder lieten zich 236 zien en de Gladde slang was goed voor 216 exemplaren.

Het aantal Adders in het Fochteloërveen is duidelijk afgenomen afgelopen decennium. Op een aantal winterverblijf-plaatsen die door de jaren heen zijn bezocht, is het aantal Adders afgenomen of zelfs verdwenen. De trend van de zeldzame Gladde slang lijkt stabiel. Graven we wat dieper in het verleden dan is de soort duidelijk toegenomen. Hoewel concentraties van tientallen Gladde slangen op enkele kilometers kaden zijn verdwenen zijn er nog steeds plekken te vinden waar meerdere Gladde slangen op korte afstand van elkaar liggen. De meeste nieuwe kaden die rond de eeuwwisseling zijn opgeworpen zijn nu bewoond. De verspreiding in het gebied is gelijkmatiger geworden. De Ringslang is overduidelijk in aantal toegenomen in het hoogveen-gebied. Anno 2005 kom je Ringslangen in het hele gebied tegen. De soort profiteert van de vernatting en de extensivering rond het veen speelt de Ringslang in de kaart. De Levendbarende hagedis is duidelijk afgenomen. Ruim tien jaar terug was het op veel kaden vaak ondoenlijk om alle wegspurtende kleintjes te tellen. Als de gegevens met 1998 worden vergeleken is de soort bijna weggevaagd oostelijk van de Vloeivelden en op het dijkje bij de inrichting Bankenbos.

De vernatting heeft een negatief effect gehad op de meeste reptielen. Een flink deel van het leefgebied is na de beheeringrepen rond de eeuwwisseling, tijdelijk of permanent onder water komen te staan. Tijdens de ingrepen is een groot aantal hoge koppen afgegraven en gebruikt om de nieuwe kaden af te dekken. Veel schuilplaatsen en winterverblijfplaatsen zijn hierdoor verloren gegaan. In de toekomst moeten eerst alle winterverblijfplaatsen in kaart worden gebracht voordat er wordt gegraven.

Vergrassing is een groot probleem en de oorzaak dat reptielen gebieden gaan mijden. Een geschikt leefgebied moet bestaan uit een afwisseling van grassen, heide, struikjes etc en met voldoende open plekjes om te zonnen. Zowel horizontaal als verticaal moet de afwisseling divers zijn. Periodiek kleinschalig plaggen is een tijdrovende maar effectieve manier om de kwaliteit van het leefgebied te behouden. Door **kaden te maaien** blijven kaden langer geschikt voor reptielen. Het maaien moet worden uitgevoerd in perioden dat er geen reptielen liggen.

De droge delen in de rand van de hoogveenkern raakten steeds meer in trek na de vernatting. De laatste jaren is deze “randzone” in snel tempo aan het verbossen met opslag van berk. Opnieuw verliezen de reptielen terrein.

Het is zaak de komende jaren de verbossing aan te pakken om het verlies aan leefgebied tegen te gaan. Om uitwisseling tussen natuurgebieden, rondom het Fochteloërveen, mogelijk te maken moeten er ruime verbindingszones komen tussen het Fochteloërveen en de omliggende natuurgebieden. Door fragmentatie en isolatie worden populaties erg kwetsbaar. Als de keuze wordt gemaakt om niets te doen zullen Adder, Gladde slang en Levendbarende hagedis alleen maar zeldzamer worden.
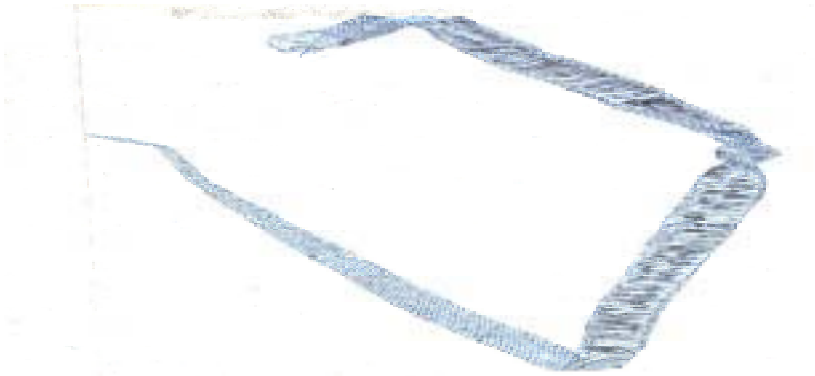
Vel van ringslang.
Foto: Jiery van Roon